Läs Kommunalarbetaren, Lars Enggvist

Moderna Tider och Kommunalarbetaren heter mina två svenska favorittidskrifter. »Det nya och det gamla«, tror kanske någon. Men det är en fördom. Kommunal är ett vitalt och intressant förbund, som länge gått i spetsen för förnyelse i offentlig verksamhet.

Kommunals medlemmar i till exempel vården står närmast dem som behöver hjälp och service. De tycker inte om planbyråkrati och hierarkiska organisationer. Kommunal organiserar också omkring 60 000 medarbetare i privat tjänst och har en öppen inställning till olika företags- och verksamhetsformer.

Veckans nummer av Kommunalarbetaren innehåller bland annat ett stort och lockande reportage under rubriken »Mercedes – en nöjd hemfridare«. Reportaget handlar om »en ny yrkesgrupp inom Kommunal«, nämligen de allt fler som arbetar med olika former av hemservice, anställda i privata företag som det av Monica Lindstedt startade Hemfrid. Detta företag har tre verksamhetsområden: hemservice för stressade familjer, barntillsyn i olika former, seniorservice för äldre.

Aktiebolagets form underlättar för både personal och kunder. De som utför tjänsterna, som Mercedes Llanes i reportaget, behöver inte själva jaga uppdrag hela tiden och får en social trygghet. De som behöver tjänsterna kan få dem utan att tvingas ta hand om ett komplicerat personalansvar.

Dan Andersson, tidigare LO-ekonom och nu verksam på näringsdepartementet, har i en klok statlig utredning föreslagit att staten ska subventionera upp till 200 timmar per år för äldres servicebehov i hemmet; tjänsterna ska individen kunna köpa från privata företag, Hemfrid och andra. Utredningen kastades oläst i papperskorgen av Göran Persson men går att plocka upp.

Nu kommer ett dekret från socialminister Lars Engqvist att sjukvård inte får drivas av företag som har vinst som mål. »Privata företag måste ha inskrivet i bolagsordningen att det inte finns ett privat vinstintresse«, utvecklar Engqvist i Expressen.

Vad regeringen konkret tänker göra är en aning oklart, för att uttrycka det milt. Om det enbart är »sjukhus« regeringen avser har den inte förstått mycket av den nya världen.

»Sjukhus« är inte längre, och blir allt mindre, tydligt definierbara enheter. »Sjukhus« är inte sina lokaler. De kan bättre beskrivas som logistiska centra för vida kunskapsnätverk. Nätverket sträcker sig långt utanför lokalerna, och innefattar med nödvändighet många privata företag. Med dagkirurgi och annan utveckling blir sjukhus allt mindre identiskt med »sjukhussängar«. Innanför lokalerna ryms en mängd olika verksamheter – städning, hotelltjänster, lab, kirurgi, högteknologi etc – varav många drivna av eller lämpade för privata företag. Det räcker med att nämna läkemedlen.

Andra länkar finns också. Om Sophiahemmet möjligen kan klara Engqvists krav, så får det dock huvuddelen av sina patienter från Skandias försäkringskunder. Och Skandias försäkringsverksamhet drivs i högsta grad med »vinstsyfte«.

Men låt oss bortse från alla de tekniska komplikationer som socialministern kommer att upptäcka när han går att lagstifta.

Låt oss också bortse från hans iver att hindra landstingsledningen i Stockholm att genomföra den politik som den fick stockholmarnas stöd för i valet. Låt oss vidare bortse från att Engqvist vill förstöra – i stället för att främja, som han borde – en ny stor svensk tjänstenäring för export (Bure skulle kunna bli ett av Europas ledande sjukvårdsföretag, om det först fick chansen här hemma).

Bortseende från allt detta: Vad är det för syn på företagande som ligger bakom regeringens aviserade ingrepp?

Föreställningarna bakom är lika uppenbara som utformningen är otydlig. Företag som drivs med vinst kan inte vara socialt bra och nyttiga. Så är tanken.

Företag med vinst kan inte bidra till den bästa vården (trots offentlig upphandling, offentlig prisreglering och noggrann offentlig kvalitetskontroll via Socialstyrelsen).

I konsekvensens namn borde regeringen förbjuda enskild livsmedelshandel (hur ska företag som drivs med vinstsyfte kunna förse befolkningen med bra mat?), Skanska och andra byggföretag (hur ska företag som drivs med vinstsyfte kunna bygga oss goda bostäder?), EF och andra utbildningsföretag (hur ska företag med vinstsyfte kunna ordna goda språkresor?), Hästen och andra möbelföretag (hur ska företag som drivs med vinstsyfte kunna bygga sängar som skänker oss god sömn?), kanske rent av DN och en del andra medieföretag (hur ska företag som går med vinst kunna ge medborgarna kunskapsrik läsning?).

I en sådan föreställningsvärld ingår inte att vinst kan vara ett mått på framgång i att väl uppfylla människors behov. Inte heller att den som uppnår vinst därmed får resurser att expandera en sådan framgångsrik verksamhet och utveckla nya metoder som blir till människornas gagn. Inte heller ingår att även om vinsten är ett mått på att man lyckats, så handlar vä-

gen till att lyckas oftast om helt andra drivkrafter: kanske en frihetsgrad och en livsidé hos företagaren, nästan alltid ett gott utrymme för professionell lidelse hos personalen.

För att ta ett näraliggande exempel: DN uppnår inte vinst genom att vi som arbetar här går omkring med sedlar på hjärnan utan genom att vi tänker på vad som är viktigt att veta för våra läsare och känner både ett tryck och en lust att göra det riktigt bra. Vinsten är ett mått på framgång i ett arbete som väsentligen har helt andra drivkrafter.

I veckan förklarade också den socialdemokratiska skattegruppen att man föreslagit sänkt bolagsskatt i stället för slopad dubbelbeskattning för att man vill gynna företagen och inte deras ägare.

Regeringen säger, åtminstone näringsministern, att den vill främja företagande. Men i handling visar man att man inte ens har förstått att företag drivs av företagare eller att företag som går med vinst, i stället för förlust, kan tillhandahålla bra tjänster för människorna.

Ännu 1999 är vägen för många ledande i regeringspartiet till att förstå företagande så lång, så lång, så lång.

5 september 1999